

Methodology of research. While work has general scientific methods and techniques: formal logic, statistical analysis - to study the state of employment and unemployment in Ukraine; abstract logical - for substantiation of theoretical positions and formulating conclusions.

Findings. In the article the state of unemployment in Ukraine, found that the financial and economic crisis observed in recent years, and military operations in the east of the country significantly aggravated this problem. This is manifested primarily in reducing the proportion of the economically active population of working age in the general population and increasing numbers of unemployed working-age population. Also found that: 1) the demand for workers is declining in almost all economic activities and on major sections of the classification of professions; 2) remains a significant imbalance between supply and demand of labor; 3) is quite significant amounts of involuntary part-time employment; 4) the continuation of hostilities in the east led to the relocation of temporarily occupied territories population growth at the expense of unemployment, as well as increased emigration intentions among internally displaced people on the background and so the relatively high number of employees Ukrainian (including unofficial) abroad. The possible ways to reduce unemployment in the country.

Originality of research is substantiating the existing problems in the Ukrainian labor market and identifying ways to reduce unemployment.

Practical value. Results of the study can be used in the classroom when teaching such subjects as: "Labor Economics and Labor Relations", "Economy and valuation work," etc., as well as writing research papers.

Key words: unemployment, unemployment rate, employment, economically active population, immigrants, migration.

Федоришина Л.М. БЕЗРАБОТИЦА В УКРАЇНЕ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ І ПУТІ РЕШЕННЯ

Цель - исследовать состояние безработицы в Украине, выявить основные проблемы и предложить пути их решения.

Методика исследования. В процессе работы были использованы общенаучные методы и приемы: формальной логики, статистического анализа - для исследования состояния занятости и безработицы в Украине; абстрактно-логический - при обосновании теоретических положений и формулировании выводов.

Результаты. В статье исследовано состояние безработицы в Украине, в частности установлено, что финансово-экономический кризис, наблюдается в течение последних лет, и военные действия на востоке страны существенно обострили эту проблему. Это проявилось в первую очередь в уменьшении доли экономически активного населения трудоспособного возраста в численности населения в целом и росте численности безработного населения трудоспособного возраста. Также установлено, что: 1) спрос на работников сокращается практически во всех видах экономической деятельности и по основным разделам классификации профессий; 2) существенным остается дисбаланс между спросом и предложением рабочей силы; 3) достаточно значительны объемы вынужденной неполной занятости; 4) продолжение военных действий на востоке страны привело к переселению из временно оккупированных территорий населения и росту за счет этого уровня безработицы, а также усилению эмиграционных намерений среди внутренне перемещенных лиц на фоне и так достаточно высокой численности работающих украинцев (в том числе неофициально) за рубежом. Предложены возможные пути снижения безработицы в стране.

Научная новизна исследования заключается в обосновании имеющихся проблем на украинском рынке труда и определении путей снижения уровня безработицы.

Практическая значимость. Результаты исследования могут быть использованы в учебном процессе при преподавании таких дисциплин, как: «Экономика труда и социально-трудовые отношения», «Экономика и нормирование труда» и т.п., а также при написании научных работ.

Ключевые слова: безработица, уровень безработицы, занятость, экономически активное население, переселенцы, миграция.

УДК 332.12:338.432

Жураківський Є.С.,
аспірант,*

Вінницький національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Вінницька область, як регіон України, є одним із структуроутворюючих елементів соціально-економічної системи країни. Як територіальна одиниця, область має соціально-економічні, політичні і культурні зв'язки з центром та іншими територіально-адміністративними утвореннями, що входять до її складу. В умовах запланованих в Україні заходів щодо децентралізації управління економікою значно посилюється відповідальність органів місцевого самоврядування за створення і реалізацію власної стратегії забезпечення економічної безпеки розвитку території загалом

* Науковий керівник: Козловський С.В. – д.е.н., професор

та аграрної галузі зокрема [1; 2].

Потенціал аграрної галузі необхідно розглядати як цілісну динамічну сукупність всіх видів ресурсів, найважливішими складовими якої є земле- і водокористування. Земля створює необхідні матеріальні умови для життєдіяльності людини, виступає важливим, а для сільського господарства – основним засобом виробництва і одночасно предметом праці, є чинником біологічної продуктивності, базою продовольчих і сировинних ресурсів [3].

Вінницький регіон спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції та її промисловій переробці, тому харчова й переробна промисловість належать до пріоритетних галузей суспільного виробництва і стабільно займають одне з перших місць в економіці області. На Вінниччині виробляють всі життєво необхідні продукти харчування: цукор і олію, борошно й вершкове масло, тваринні жири й консерви, ковбаси й солодощі. За обсягами виробництва продовольчих товарів народного споживання Вінниччина посідає друге місце серед усіх областей України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як відомо, проблеми досягнення економічної безпеки держави, регіонів, окремих галузей економіки, а також дослідження питань, пов'язаних з цією проблемою, відображені в наукових працях багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених: Л. Абалкіна, Дж. Барбера, Л. Біркена, І. Бінька, О. Барановського, З. Варналія, О. Власюка, В. Воротіна, А. Гальчинського, В. Геєця, В. Горбуліна, К. Гудвіла, К. Девіса, О. Ємельянова, М. Єрмошенка, А. Качинського, Г. Калетніка, Е. Кірєєвої, А. Козаченко, С. Козловського, Р. Леонарда, Ю. Лисенка, Т. Лоурі, І. Мазура, О. Макара, А. Мокія, В. Мунтіяна, Г. Пастернак-Таранушенка, В. Предборського, Д. Прейгера, У. Семюелса, О. Скидана, А. Сухорукова, О. Черняка, Л. Шевченко, В. Шлемко, А. Штангрета та ін. [4].

Разом з тим, ще не всі проблеми, пов'язані із забезпеченням економічної безпеки держави і, насамперед, її аграрної галузі знайшли своє теоретичне та практичне вирішення, хоча дослідженню цих проблем приділяється досить значна увага. В Росії ці проблеми досліджували С. Басалай, С. Волков, Н. Кулагіна, А. Семін, А. Светлаков та інші. Серед вітчизняних вчених питанням економічної безпеки аграрної галузі та агропромислового комплексу присвячені праці Л. Березіна, О. Бігдана, О. Гривківської, В. Жмуденко, О. Кириченко, М. Лучика, М. Маліка, П. Саблука, В. Ткаченка та інші [5].

Постановка завдання. Метою статті є оцінка стану економічної безпеки аграрної галузі Вінницької області з визначенням стратегічних потенціалів забезпечення економічної безпеки аграрної галузі регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки агропромисловий комплекс робить найбільший внесок в економіку області, то аналіз стану соціально-економічного потенціалу доцільно розпочати з вивчення потенційних можливостей для розвитку аграрного виробництва та сектора переробки сільськогосподарської продукції. При позитивних результатах аналізу можна сподіватись, що нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції надасть потужний імпульс для розвитку переробної промисловості в області, об'єднає сільськогосподарських виробників і переробників, збільшить можливості для створення нових видів аграрної продукції, буде сприяти виходу аграрної продукції з високою часткою доданої вартості на міжнародні ринки.

У табл.1 наведено питому вагу ВВП Вінницької області в структурі економіки України.

Таблиця 1

Питома вага Вінницької області в економіці України

Показники	Частка області, %					
	2009 р.	2010 р.	2011р.	2012 р.	2013р.	2014р.
Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах)	2,2	2,2	2,2	2,3	2,4	- ¹
Обсяг реалізованої промислової продукції	1,8	1,7	1,6	1,6	1,9	- ¹
Виробництво продукції сільського господарства	6,4	6,5	6,4	6,5	7,1	7,9
Обсяг виконаних будівельних робіт	2,0	2,2	2,3	2,4	2,3	2,3
Обсяг інвестицій в основний капітал ²	1,8	2,5	2,7			
Обсяг експорту товарів і послуг	1,1	1,0	0,9	0,9	1,0	1,2
Обсяг імпорту товарів і послуг	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,7
Обсяг роздрібного товарообороту	2,0	2,0	2,1	2,1	2,0	2,3

¹ Дані за 2014 рік очікуються у 2016 році.

² Показник відсутній в державній статистичній звітності з 2012 року.

Джерело : розроблено за [6]

Аналіз даних табл. 1 показує, що область має найбільшу питому вагу саме у виробництві сільськогосподарської продукції – 7,9. Також слід підкреслити, що за 2014 рік темпи приросту обсягів виробництва в сільському господарстві порівняно з попереднім роком склали 11,0%, що ще раз

свідчить про пріоритетність розвитку аграрної галузі у даному регіоні і що завдання забезпечення її економічної безпеки є край важливим.

Як відомо, на регіональному рівні узагальнюючим показником, який характеризує рівень соціально-економічного розвитку регіону, є валовий регіональний продукт (ВРП) (див. табл. 2). Валовий регіональний продукт у ринкових цінах визначається як сума валової доданої вартості від усіх видів економічної діяльності, що мають місце в регіоні, включаючи чисті податки на продукти. В табл. 2 наведено значення та динаміку зміни валового регіонального продукту Вінницької області за останні 7 років (в номінальних цінах) та значення основних показників соціально-економічного розвитку Вінниччини.

Таблиця 2

Загальні економічні показники розвитку Вінницької області

Показник	Роки							Відхилення 2014 р. до 2010 р.	
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	+/-	%
Валовий регіональний продукт, млн. грн.	20094	20104	23589	29099	33024	36191	39013	15424	65,4
Середньомісячна заробітна плата, грн	1404	1511	1782	2074	2432	2536	2810	1028	57,7
Наявний дохід на одну особу, тис. грн.	11,7	12,2	16,1	19,1	20,8	21,3	21,8	5,7	35,4
Сальдо зовнішньої торгівлі, (-,+), млн. дол. США	-24,337	-	-	-	22,42	18,2	16,735	51,4	321
Інфляція в Україні, %	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5	24,9	15,8	173,6

Джерело : розроблено за [6; 7]

З даних, наведених в табл. 2, можна зробити висновок, що показник валового регіонального продукту Вінницької області динамічно зростає. Найбільший приріст даного показника мав місце у 2011-у році, коли був зафіксований найбільший за останні роки збір урожаю в регіоні. Враховуючи динаміку рівня інфляції в Україні, можна зробити висновок, що приріст валового регіонального продукту не випереджає загальний рівень інфляції, який у 2014 році склав 24,9%. Це свідчить про недостатню динаміку розвитку економіки регіону, яка не розв'язує повною мірою актуальні питання соціально-економічного розвитку Вінницької області.

Позитивним є факт, що Вінницька область займає перше місце в Україні за обсягами виробництва валової продукції сільського господарства, в тому числі на 1 особу, за валовим збором зернових культур, цукрових буряків, плодово-ягідних культур, картоплі, з виробництва молока, чисельності поголів'я великої рогатої худоби, в т.ч. корів, та друге місце в Україні за обсягами виробництва (та реалізації) м'яса [6; 7].

Одним із важливих показників, який характеризує стан розвитку економіки регіону, є рівень доходів населення, яке проживає в даному регіоні. Рівень доходів може свідчити про бажання (або не бажання) населення залишатися в даному регіоні. Рівень доходу населення області за досліджуваний період в розрахунку на одну особу зріс з 11,7 тис. грн. у 2008 році до 21,8 тис. грн. у 2014 році, тобто на 5,7 тис. грн. або на 34,4%. Дану тенденцію в принципі можна вважати позитивною, хоча слід зауважити, що такі темпи зростання доходів в умовах досить високої інфляції не можуть гарантувати високий рівень економічної безпеки аграрної галузі, оскільки можуть спричинити високий рівень міграції населення до інших регіонів, включаючи його виїзд за кордон.

Важливим показником, який досить об'єктивно свідчить про рівень економічної безпеки аграрної галузі, є сальдо зовнішньої торгівлі підприємств регіону. Сальдо зовнішньої торгівлі – це різниця вартості експорту і імпорту товарів за певний проміжок часу (як правило, за рік) [8]. Варто зазначити, що сальдо зовнішньої торгівлі Вінницької області з 2012 року набуло додатного значення, що свідчить про те, що область з 2012 року експортує товарів більше, ніж імпортує.

Проблема забезпечення економічної безпеки аграрної галузі не може бути успішно розв'язана без наявності в регіоні достатнього ресурсного потенціалу та сформованого економічного середовища, яке б сприяло його оптимальному використанню. Тому нагальною є потреба проведення комплексного аналізу та оцінки стратегічного економічного потенціалу аграрної галузі регіону та обґрунтування вибору оптимальних шляхів його ефективного використання.

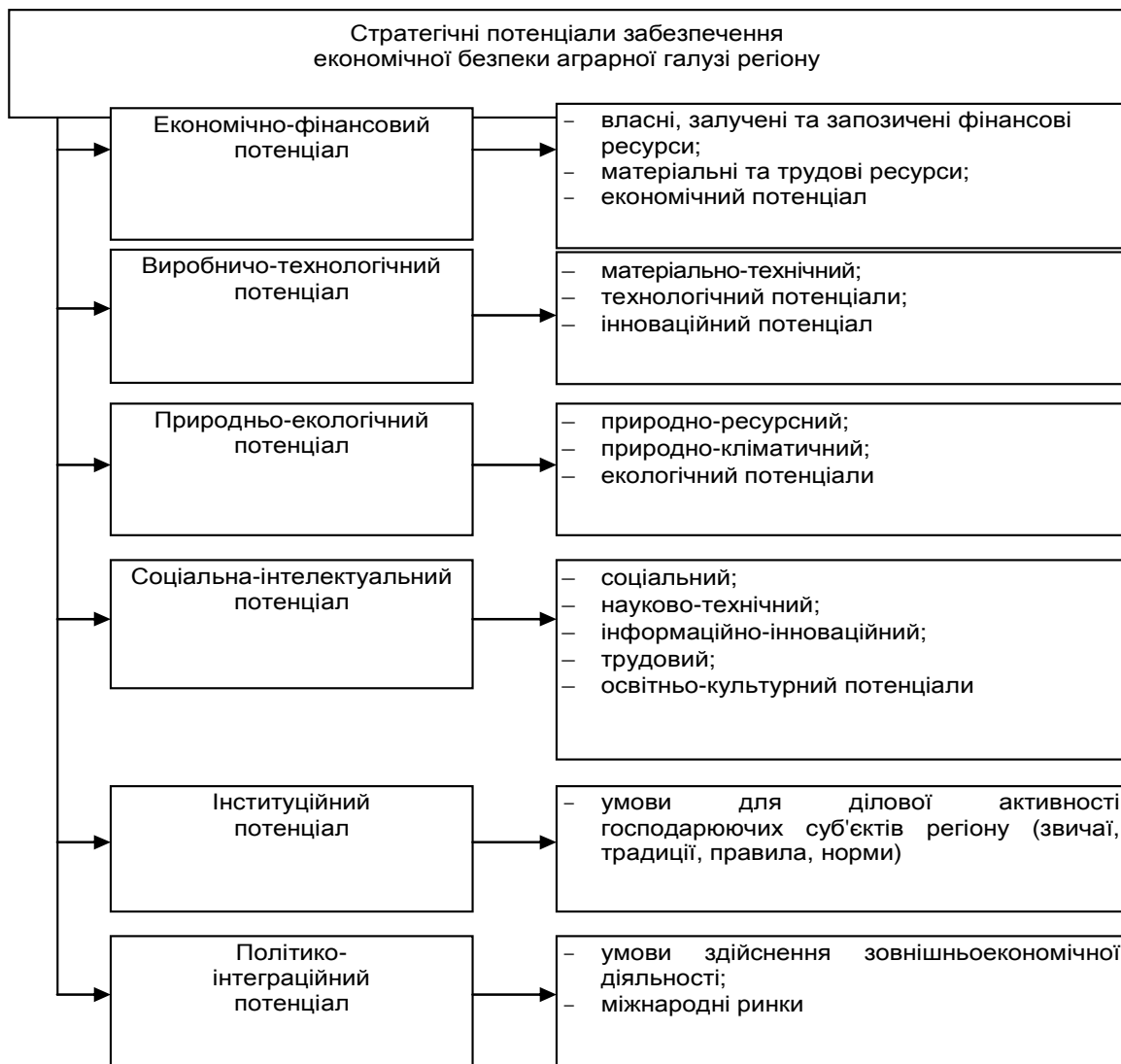
В економічній літературі дослідженню поняття «стратегічний економічний потенціал» присвячена велика кількість робіт. Але більшість робіт присвячено дослідженню стратегічного потенціалу підприємства. Зокрема в [9] дається таке визначення: «Стратегічний потенціал підприємства – це сукупність наявних ресурсів та компетенцій підприємства з досягнення глобальних і стратегічних цілей по задоволенню потреб ринку з урахуванням відповідних змін умов зовнішнього середовища».

Що ж стосується дослідження сутності поняття «стратегічний економічний потенціал аграрної галузі регіону», то тут робіт значно менше. Зокрема, один із дослідників [10] трактує стратегічний економічний потенціал аграрної галузі регіону як сукупність потенційних економічних ресурсів, включаючи накопичений капітал, який представлений на інвестиційному ринку у формі потенційного капіталу. Цей капітал за певних умов здатний перетворитися на реальний, що забезпечить задоволення матеріальних, фінансових і інтелектуальних потреб виробників аграрної продукції в регіоні.

Інші дослідники, розглядаючи сутність поняття «стратегічний економічний потенціал аграрної галузі регіону», не розкривають його в цілому, а характеризують лише окремі риси даної категорії [11]. Так, в одних роботах акцент робиться на чинники й умови, що визначають величину економічного потенціалу аграрної галузі регіону (це так званий ресурсний підхід), в інших – детально аналізуються результати використання економічного потенціалу, в третіх – досліджується характер економічних відносин між самостійними господарюючими суб'єктами, які функціонують в аграрній галузі регіону тощо.

Аналізуючи вищезазначені підходи, можна зробити ряд узагальнень. Так, спільним для всіх них є зв'язок економічного потенціалу аграрної галузі регіону з кількістю і якістю ресурсів, які є в даному регіоні.

З врахуванням вищевикладеного, ми пропонуємо для обговорення структурну схему трактування стратегічного економічного потенціалу аграрної галузі, яка наведена на рис. 1.

Рис. 1. Стратегічні потенціали забезпечення економічної безпеки аграрної галузі
Джерело : власна розробка

Як видно із рис. 1, основними складовими (елементами) стратегічного потенціалу забезпечення економічної безпеки аграрної галузі є [1; 12]:

– економіко-фінансовий потенціал, який відображає як результати господарської діяльності суб'єктів господарювання безпосередньо на території регіону, так і величину фінансової та інших видів підтримки регіону вищими органами влади і управління, а також відображає обсяги інвестицій у аграрну галузь;

– виробничо-технологічний потенціал, який представлений засобами і предметами праці, що утворюють матеріально-технічну базу для здійснення виробничої і невиробничої діяльності у регіоні. Його величина характеризується уречевленим капіталом галузей економіки, що представлені в регіоні, рівнем територіального поділу праці, умовами, що забезпечують ефективне функціонування виробничих ресурсів території;

– природно-екологічний потенціал, основу якого складають природні ресурси і природні умови. Цей потенціал включає всі види сировинних і енергетичних ресурсів, які є в регіоні, його природно-кліматичні й екологічні умови. Похідними цього потенціалу є природно-ресурсний, природно-кліматичний і екологічний потенціали. Природо-ресурсний потенціал представлений запасами енергетичних, ґрунтово-земельних, водних, біологічних ресурсів, які вже залучені чи можуть бути залучені до господарської діяльності регіону;

– соціально-інтелектуальний потенціал, який представлений знаннями, науково-технічною, економічною та іншими видами інформації, що є основою для розробки будь-яких управлінських рішень. Відображає соціальний стан та стан трудових ресурсів території або галузі і визначається за допомогою індексу людського розвитку (індекс порівняльної оцінки бідності, грамотності, освіти, середньої тривалості життя та інших показників країни). В 2012-2013 роках за індексом людського розвитку Україна посідала 78 місце у світі (індекс людського розвитку 0,74), у 2014-2015 роках індекс людського розвитку в Україні зменшився і став дорівнювати 0,73. Для порівняння ІЛР розвинутих країн складав 0,932, країн центральної та східної Європи та СНД – 0,821, середньосвітовий індекс – 0,753 [13];

– інституційний потенціал, який відображає наявність організаційних структур, що забезпечують умови для ділової активності господарюючих суб'єктів регіону. Збереження та нарощування інституційного потенціалу повинно відбуватися шляхом створення нових та трансформації існуючих правових, соціальних інститутів та інститутів власності. Формування інституційного забезпечення розвитку території або галузі повинне опиратися на традиції, господарські та етнокультурні особливості даної місцевості [14; 15];

– політико-інтеграційний потенціал. Як відомо, економічна інтеграція – форма інтернаціоналізації господарської діяльності (виробництва), зближення та поглиблення взаємодії національних економік. Вона зумовлена зростанням продуктивних сил, підвищенням рівня усупільнення виробництва та науково-технічною революцією. Економічна інтеграція виявляється у державних формах об'єднання країн, доступу товарів на зовнішні ринки за умов політичної волі керівництва країн та відповідності критеріям інтеграційних об'єднань. Об'єктивна необхідність інтеграції України у світове господарство і розвитку її міжнародних економічних відносин безпосередньо впливає, насамперед, з потреб використання в національній системі відтворення міжнародного поділу праці для прискорення переходу до ринкової економіки з метою розвитку країни і зростання багатства суспільства. Така необхідність спрямована на формування ефективної структури економіки країни. Зовнішньоекономічні зв'язки у процесі інтеграції України у світове господарство охоплюють також комплекс розв'язуваних спільними зусиллями екологічних проблем. Нарешті, розвиток зовнішньоекономічних відносин відкриває додаткові можливості для створення належних умов щодо задоволення життєвих потреб народу України.

Стратегічний потенціал забезпечення економічної безпеки аграрної галузі розглядається нами як система, всі елементи якої взаємопов'язані та взаємозалежні. Крім того, стратегічний потенціал забезпечення економічної безпеки аграрної галузі розглядається як процес, що циклічно повторюється і складається зі стадій формування, розвитку і використання.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином можна зробити висновок, що потенціал аграрної галузі Вінницької області досить високий, але для повної реалізації цього потенціалу потрібні певні зусилля з боку держави. Насамперед, це допомога у залученні іноземного капіталу в сільськогосподарське виробництво. Це можна зробити шляхом розробки відповідної інвестиційної політики, реалізація якої повинна сприяти покращенню інвестиційної привабливості земель сільськогосподарських підприємств регіону.

Проведена оцінка економічної безпеки аграрної галузі Вінницької області свідчить, що Вінницька область має високий рівень розвитку аграрного виробництва. Проте в регіоні існують можливості для подальшого розвитку аграрного виробництва та існує проблема забезпечення довгострокової економічної безпеки аграрної галузі.

Бібліографічний список

1. Козловський С.В. Стійкість розвитку аграрної галузі регіону як чинник економічного зростання України / С.В. Козловський, В.О. Козловський, О.М. Бурлака // *Економіка України*. – 2014. – № 9. – С. 59-73.
2. Козловський С.В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю : [моногр.] / С.В. Козловський. – Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2010. – 432 с.
3. Андрийчук В.Г. Интенсивность сельскохозяйственного производства. Сущность и количественное измерение / В.Г. Андрийчук // *Экономика сельского хозяйства*. – 1982. – № 11. – С. 61-67.
4. Козловський С.В. Управління регіональною продовольчою безпекою на основі сучасних методів моделювання / С.В. Козловський, Е.А. Кіреєва // *Економіка України*. – 2015. – № 8. – С. 57-73.
5. Калетнік Г.М. Стійкість економіки як фактор безпеки та розвитку держави / Г.М. Калетнік, С.В. Козловський, В.О. Козловський // *Економіка України*. – 2012. – № 7. – С. 16-25.
6. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>
7. Офіційний сайт Головного управління статистики у Вінницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/>
8. Зовнішньоекономічна діяльність: теоретичні та практичні аспекти / [Калетнік Г.М., Козловський В.О., Заболотний Г.М., Козловський С.В.]. – К. : «Хай-Тек Прес», 2012. – 352 с.
9. Підпригорщук О.В. Теоретичні підходи до визначення стратегічного потенціалу підприємства / О.В. Підпригорщук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.zinet.info/9/pidprygorschuk.php>
10. Тумусов Ф.С. Инвестиционный потенциал региона: теория, проблемы, практика / Ф.С. Тумусов. – М. : Экономика, 1999. - С. 22-23.
11. Кашенко О.Л. Земля як аграрний капітал / О.Л. Кашенко // *Економіка АПК*. – 1999. – № 6. – С.57-62.
12. Бурлака О.М. Особливості та оцінка стратегічного економічного потенціалу аграрної галузі регіону / О.М. Бурлака // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2014. – № 7. – С. 99-104.
13. Доповідь про людський розвиток ПРООН 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.undp.org.ua
14. Козловський С.В. Типологія моделей розвитку сучасних економічних систем / С.В. Козловський // *Економічна теорія*. – 2009. – № 4. – С. 5-15.
15. Козловський С.В. Стратегічне управління розвитком регіональних економічних систем / С.В. Козловський // *Економіка України*. – 2011. – № 4. – С. 28-38.

References

1. Kozlovskiy, S.V., Kozlovskiy, V.O. and Burlaka, O.M. (2014), "The stability of the agricultural sector in the region as a factor of economic growth Ukraine", *Ekonomika Ukrainy*, no. 9, pp. 59-73.
2. Kozlovskiy, S.V. (2010), *Upravlinnia suchasnyh ekonomichnyh systemamy, yikh rozvytkom ta stiiikistiu* [Management of modern economic systems, their development and stability], monograph, Merkiuri-Podillia, Vinnytsia, Ukraine, 432 p.
3. Andriyuchuk, V.G. (1982), "The intensity of agricultural production. The nature and quantitative measurement", *Ekonomika selskogo hoziaystva*, no. 11, pp. 61-67.
4. Kozlovskiy, S.V. and Kirieieva, E.A. (2015), "Management of regional food security based on modern modeling techniques", *Ekonomika Ukrainy*, no. 8, pp. 57-73.
5. Kaletnik, H.M., Kozlovskiy, S.V. and Kozlovskiy, V.O. (2012), "The stability of the economy as a factor of security and national development", *Ekonomika Ukrainy*, no. 7, pp. 15-25.
6. *Ofitsiyniy veb-sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy* [The official website of the State Statistics Service of Ukraine], available at: <http://ukrstat.gov.ua> (access date September 10, 2015).
7. *Ofitsiyniy sait Holovnoho upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti* [The official website of the Main Department of Statistics in the Vinnitsa region], available at: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/> (access date September 10, 2015).
8. Kaletnik, H.M., Kozlovskiy, V.O., Zabolotnyi, H.M. and Kozlovskiy, S.V. (2012), *Zovnishnoekonomichna diialnist: teoretichni ta praktychni aspekty* [Foreign trade: Theoretical and Practical Aspects], Khai-Tek Pres, Kyiv, Ukraine, 352 p.
9. Pidpryorshchuk, O.V. "Theoretical approaches to determining the strategic potential of the company", available at: <http://nauka.zinet.info/9/pidprygorschuk.php> (access date September 10, 2015).
10. Tumusov, F.S. (1999), *Investitsionnyy potentsial regiona: teoriia, problemy, praktika* [Investment potential of the region: theory, problems, practice], *Ekonomika*, Moscow, Russia, pp. 22-23.
11. Kashenko, O.L. (1999), "Agricultural Land as capital", *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 57-62.

12. Burlaka, O.M. (2014), "Features and strategic evaluation of the economic potential of the agricultural sector in the region", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 7, pp. 99-104.

13. *Dopovid pro liudskiy rozvytok PROON 2014 roku* [Human Development Report, UNDP 2014], available at: www.undp.org.ua (access date September 10, 2015).

14. Kozlovskiy, S.V. (2009), "Typology models of modern economic systems", *Ekonomichna teoriia*, no. 4, pp. 5-15.

15. Kozlovskiy, S.V. (2011), "Strategic management of development of regional economies", *Ekonomika Ukrainy*, no. 4, pp. 28-38.

Жураківський Є.С. ОСОБЛИВОСТІ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета – оцінка стану економічної безпеки аграрної галузі Вінницької області та визначення її стратегічних потенціалів.

Методика дослідження. У процесі дослідження застосовувались такі методи: експертних оцінок – при оцінюванні факторів впливу на економічну безпеку аграрної галузі; системний – при дослідженні принципів розвитку економічних систем; аналізу – при визначенні факторів впливу та обґрунтуванні вибору чинників, що впливають на економічну безпеку.

Результати. Встановлено, що Вінницька область має достатній рівень економічної безпеки аграрної галузі. Виявлено існуючі проблеми нераціонального використання ресурсів, не досить ефективним виробництвом деяких видів сільськогосподарської продукції у порівнянні до конкурентів і відповідності якості продукції міжнародним стандартам, що створює загрози економічній безпеці аграрної галузі. Визначено питому вагу Вінницької області в економіці України. Розраховано загальні економічні показники розвитку Вінницької області. Запропоновано класифікацію стратегічних потенціалів забезпечення економічної безпеки аграрної галузі Вінницької області.

Наукова новизна. Розроблено класифікаційні ознаки категорії «стратегічні потенціали забезпечення економічної безпеки аграрної галузі регіону», які складаються з: економіко-фінансового, виробничо-технологічного, природно-екологічного, соціально-інтелектуального, інституційного, політико-інтеграційного потенціалів. Відзначено особливу роль категорії «інституційний потенціал», який відображає наявність організаційних структур, що забезпечують умови для підвищення ділової активності господарюючих суб'єктів регіону. Обґрунтована сутність інституційного потенціалу як здатність держави проводити в життя прогресивні закони, правила, норми, приписи, утверджувати нові традиції тощо.

Практична значущість. Викладені в роботі теоретичні положення та зроблені практичні висновки можуть бути використані при побудові концепції забезпечення економічної безпеки аграрної галузі України.

Ключові слова: економічна безпека, аграрна галузь, стратегічний економічний потенціал, Вінницька область.

Zhurakivskiy Ye.S. FEATURES AND ASSESSMENT OF ECONOMIC SECURITY OF AGRICULTURAL OF VINNYTSIA REGION

Purpose is the assessment of the economic security of the agricultural sector Vinnytsia region with the definition of strategic potential.

Methodology of research. The study used the following methods: peer reviews – in assessing the impacts on the economic security of agriculture; system – the study of the principles of economic systems; analysis – in determining the impacts and justification of choice factors affecting economic security.

Findings. Established that the Vinnytsia region having sufficient economic security of the agricultural sector. Revealed that is the problem of irrational use of resources is not very efficient production of certain agricultural products compared to competitors and Match product quality to international standards, threatening economic security of the agricultural sector. Defined the proportion of Vinnitsa region in Ukraine's economy. Calculated overall economic performance of Vinnytsia region.

Originality. Developed classification criteria category of "strategic potential economic security of the agricultural sector in the region", which include: economic and financial, industrial and technological, natural-environmental, social and intellectual, institutional, political integration capabilities. Marked the special role classification takes the category of "institutional capacity", which reflects the existence of organizational structures that provide conditions for increasing business activity of economic entities in the region. Reasonable essence of institutional potential the government's ability to pursue a life in progressive laws, rules, regulations, orders, establish new traditions and more.

Practical value. Set out in the theoretical principles and practical conclusions made can be used in the construction of the concept of economic security of agrarian sector of Ukraine.

Key words: economic security, agriculture, strategic economic potential, Vinnytsia region.

Жураковський Е.С. ОСОБЕННОСТИ И ОЦЕНКА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ АГРАРНОЙ ОТРАСЛИ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

Цель – оценка состояния экономической безопасности аграрной отрасли Винницкой области и определения ее стратегических потенциалов.

Методика исследования. В процессе исследования применялись следующие методы: экспертных оценок – при оценке факторов влияния на экономическую безопасность аграрной отрасли; системный – при исследовании принципов развития экономических систем; анализа – при определении факторов влияния и обосновании выбора факторов, влияющих на экономическую безопасность.

Результаты. Установлено, что Винницкая область имеет достаточный уровень экономической безопасности аграрной отрасли. Виявлено существующую проблему нераціонального использования ресурсов, не достаточно эффективного производства некоторых видов сельскохозяйственной продукции в сравнении к

конкурентам и соответствию качества продукции международным стандартам, что создает угрозы экономической безопасности аграрной отрасли. Определен удельный вес Винницкой области в экономике Украины. Рассчитаны общие экономические показатели развития Винницкой области. Предложена классификация стратегических потенциалов обеспечения экономической безопасности аграрной отрасли Винницкой области.

Научная новизна. Разработаны классификационные признаки категории "стратегические потенциалы обеспечения экономической безопасности аграрной отрасли региона", которые состоят из: экономико-финансового, производственно-технологического, институционального, естественно-экологического, социальноинтеллектуального, политико-интеграционного потенциалов. Отмечена особая роль категории "институциональный потенциал", который отображает наличие организационных структур, которые обеспечивают условия для повышения деловой активности хозяйствующих субъектов региона. Обоснована сущность институционального потенциала как способность государства проводить в жизнь прогрессивные законы, правила, нормы, предписания, утверждать новые традиции и тому подобное.

Практическая значимость. Изложенные в работе теоретические положения и сделаны практические выводы могут быть использованы при построении концепции обеспечения экономической безопасности аграрной отрасли Украины.

Ключевые слова: экономическая безопасность, аграрная отрасль, стратегический экономический потенциал, Винницкая область.